

PROGRAM DORADZTWA ZAWODOWEGO W PUBLICZNYM LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM IM. BŁ. KS. ROMANA ARCHUTOWSKIEGO

I. PODSTAWY PRAWNE

Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. określa dokładnie, iż na szkolny program doradztwa zawodowego powinny składać się informacje o zawodach, stanowiskach pracy, niezbędnych kwalifikacjach lub wskazaniach, w jaki sposób dane kwalifikacje można nabyć. Treści programowe do realizacji doradztwa zawodowego opisuje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego. Wyczytać w nim można, m.in. że uczeń liceum ogólnokształcącego w pierwszej kolejności powinien dokonać autoanalizy własnych zasobów (zdolności, zainteresowań, kompetencji, predyspozycji zawodowych), określić własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką wykonywania danego zawodu. Następnie wprowadzony winien zostać w świat realiów rynku pracy oraz zaznajomić się z tajnikami związanymi z ustawicznym uczeniem się i poszerzaniem swoich kompetencji. Na samym zaś końcu licealista wyznacza swoje cele i podejmuje decyzje w kontekście obranej drogi edukacyjno-zawodowej.

II. ZAŁOŻENIA OGÓLNE PROGRAMU DORADZTWA ZAWODOWEGO

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników oraz specyfikę typów szkół, systemowej koncepcji doradztwa zawodowego, rozumianego jako uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych oraz uczniów i słuchaczy szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Przewidziane w programie działania związane z doradztwem zawodowym powiązane z treściami kształcenia na poziomie liceum ogólnokształcącego, przede wszystkim z zapisami podstaw programowych poszczególnych przedmiotów szkolnych, co umożliwia uczniom dostrzeżenie związków między tym, czego się uczą, a swoją dalszą edukacją i karierą zawodową.

Szkolny program doradztwa zawodowego zakłada również współpracę między doradcą zawodowym a uczniami, dyrekcją, członkami rady pedagogicznej oraz różnymi podmiotami mogącymi wspomóc proces wyboru odpowiedniej ścieżki edukacyjno-zawodowej.

W każdej klasie, w różnym zakresie, realizowane są cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów:

1. Poznawanie własnych zasobów;
2. Świat zawodów i rynek pracy;
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie;
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.

Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

III. CEL OGÓLNY DORADZTWA ZAWODOWEGO

Doradztwo zawodowe jest długofalowym procesem, w toku którego człowiek ma poznać samego siebie, aby możliwie najlepiej zaplanować swoją dalszą ścieżkę edukacyjno-zawodową i uniknąć błędnych wyborów. Umiejętność rozpoznawania swoich zainteresowań, talentów oraz mocnych stron jest niezwykle ważna przy wyborze przyszłej formy i kierunku edukacji oraz znalezieniu satysfakcjonującej pracy.

IV. CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW

uczeń:

- **sporządza bilans własnych zasobów na podstawie dokonanej autoanalizy (*portfolio*);**
- **ustala obszary do rozwoju edukacyjno-zawodowego i osobistego;**
- analizuje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia) w kontekście planowania przyszłości;
- określa własny system wartości (w tym wartości związane z pracą i etyką zawodową).

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

uczeń:

- **analizuje informacje o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz drogach dojścia do nich w kontekście wyborów zawodowych;**
- **analizuje informacje o lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim rynku pracy oraz zasadach na nim funkcjonujących w kontekście wyborów zawodowych;**
- porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą oraz analizuje podstawy prawa pracy – w tym rodzaje umów o pracę, sposoby ich rozwiązywania, prawa i obowiązki pracownika;
- konfrontuje własne zasoby ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy;
- określa znaczenie i wskazuje możliwości różnych form aktywizacji zawodowej;
- sporządza i aktualizuje dokumenty aplikacyjne zgodnie z wymaganiami pracodawców;

- przygotowuje się do zaprezentowania siebie i swoich kompetencji podczas rozmowy kwalifikacyjnej;
- charakteryzuje przebieg procesu zakładania własnej firmy oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej.

3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

uczeń:

- **analizuje możliwości uzyskiwania i poszerzania kwalifikacji zawodowych w ramach krajowego i europejskiego systemu kwalifikacji;**
- **określa korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym;**
- korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego;
- wskazuje możliwości kontynuowania nauki.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

uczeń:

- **ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania kariery;**
- **sporządza IPD – planuje różne warianty kariery edukacyjno-zawodowej na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji nt. rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki decyzji;**
- **dokonuje wyboru dalszej drogi edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i celami;**
- **wskazuje korzyści wynikające z całonocnego doradztwa kariery.**

Uwaga! W powyższym tekście wytluszczone zostały cele rekomendowane do realizacji przez doradcę zawodowego podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego. Pozostałe punkty mogą zostać z powodzeniem omówione na godzinie wychowawczej, zajęciach z podstaw przedsiębiorczości, geografii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego.

Cel ogólny i cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego są spójne z celami kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym. Cele uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego i zadania szkoły oraz cele edukacji poszczególnych przedmiotów, w tym podstaw przedsiębiorczości i wiedzy o społeczeństwie, co umożliwia realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych wspomagających uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

V. WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a. podczas grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, które są prowadzone przez doradcę zawodowego w wymiarze wynikającym z ramowych planów nauczania;
- b. podczas zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, które są prowadzone przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców, m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą oraz warsztatach;
- c. w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez doradcę zawodowego (lub innych specjalistów, wychowawców, nauczycieli);
- d. podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (np. szkolne dni kariery) lub poza nią (np. udział w festiwalu zawodów, targach edukacyjnych).

Działania związane z doradztwem zawodowym powinny być planowane na poziomie szkoły w ramach Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) i realizowane przez całą kadrę pedagogiczną pod kierunkiem doradcy zawodowego.

Program doradztwa powinien objąć także rodziców uczniów. Zaproponowane w nim zajęcia mają na celu m.in. pogłębienie wiedzy na temat predyspozycji i zainteresowań własnego dziecka, przygotowanie rodziców do wspierania swoich dzieci w planowaniu kariery oraz w podejmowaniu i zmianach decyzji edukacyjno-zawodowych.

Zajęcia doradztwa zawodowego powinny być prowadzone z wykorzystaniem metod aktywizujących, dobieranych z uwzględnieniem m.in. wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. W trakcie zajęć uczeń planuje, podejmuje działania, decyzje, argumentuje itp. Szczególnie polecaną metodą aktywizującą uczniów jest metoda projektu, rozumiana jako metoda aktywizująca polegająca na poznawaniu przez uczniów wybranego zagadnienia w ramach pracy zespołowej.

Prawidłowej realizacji zajęć z doradztwa zawodowego sprzyja stosowanie różnych form pracy z uczniami, do których należą:

- wizyty uczniów zakładach pracy jako zapoznanie się z zawodem/stanowiskiem pracy od strony praktycznej;
- zajęcia grupowe z całą grupą;
- zajęcia grupowe z małymi grupami (zgodnie z potrzebami);
- zajęcia indywidualne, w szczególności na etapie końcowym – planowanie ścieżki kariery;
- uczestnictwo w targach edukacyjnych;
- spotkania z pracodawcami;
- wizyty studyjne;
- projekt dydaktyczny.

Wzmocnienie doskonalenia podejmowanych działań powinno odbywać się na podstawie efektów monitoringu i ewaluacji. Cykl zajęć z doradztwa zawodowego realizowanych w liceum ogólnokształcącym powinien być zakończony efektem wymiernym (możliwym do zweryfikowania) dla ucznia: indywidualny plan działania (IPD), indywidualne portfolio kariery, czyliteczka ze zgromadzonymi efektami pracy ucznia na zajęciach.

Przy sporządzaniu IPD zalecane jest, aby uczeń, przed podjęciem decyzji o wyborze dalszej ścieżki rozwoju edukacyjno-zawodowego, miał przedstawioną przez szkołę możliwość skonfrontowania swoich wyobrażeń o wybranej branży, zawodzie z realiami panującymi w firmie. Zapoznanie się z rzeczywistym środowiskiem pracy możliwe jest m.in. poprzez indywidualną (lub w małej grupie) obserwację miejsca pracy, uczestnictwo w wycieczce zawodoznawczej, wywiady z przedstawicielami zawodów.

VI. WERYFIKACJA EFEKTÓW ZAJĘĆ

W programie doradztwa zawodowego dla liceum ogólnokształcącego rekomenduje się weryfikację efektów zajęć poprzez:

- zadawanie pytań uczniom na zakończeniu zajęć, celem których jest wzbudzenie w nich autorefleksji odnośnie przydatności przyswajanych treści i nabytych umiejętności w procesie planowania kariery edukacyjno-zawodowej;
- analizę wymiernych dowodów pracy uczniów gromadzonych w formie osobistego portfolio;

- analizę opracowanego przez ucznia indywidualnego planu działania (IPD), w którym dla wybranego celu edukacyjno-zawodowego wskazał i uzasadnił działania niezbędne do jego osiągnięcia.

Taki sposób weryfikacji:

- uświadomi uczniom potrzebę rozpoznawania własnych zainteresowań i predyspozycji do wykonywania określonych zawodów;
- umożliwi prawidłowy wybór kierunku dalszego kształcenia;
- pomoże zidentyfikować, wyselekcjonować i uporządkować informacje przydatne w rozwoju edukacyjno-zawodowym z uwzględnieniem całościowego doradztwa kariery;
- wskaże możliwości praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy umiejętności i kompetencji.

VII. EWALUACJA PROGRAMU

Rekomenduje się przeprowadzanie wewnętrznej ewaluacji programu, która będzie planowana i realizowana w ramach WSDZ. Efektem ewaluacji powinno być doskonalenie programu służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, rodziców, nauczycieli zaangażowanych w doradztwo zawodowe oraz potrzeb szkoły i lokalnego rynku pracy. Realizację programu należy również na bieżąco monitorować. Wskazane jest sporządzanie przez doradcę zawodowego po zakończeniu roku szkolnego raportu, w którym zostałyby omówione zrealizowane godziny doradztwa w poszczególnych klasach wraz z zaleceniami i wskazówkami na przyszłość.

Proponowane techniki ewaluacji wewnętrznej: analiza SWOT, analiza dokumentacji – tematyka zajęć, analiza wytworów pracy uczniów, ankieta skierowana do uczniów, rodziców, nauczycieli, analiza dokumentacji, zestawienie danych.

GODZINY PRZEZNACZONE NA DORADZTWO ZAWODOWE W SZKOLE PONADPODSTAWOWEJ

Z początkiem września 2019 r. w czteroletnich liceach i w pięcioletnich technikach zaczęły obowiązywać nowe ramowe plany nauczania, które dotyczą również kwestii doradztwa zawodowego. W liceach, technikach i szkole branżowej I stopnia do dyspozycji doradcy

zawodowego jest minimum 10 godzin w całym cyklu kształcenia. Może on je wykorzystać m.in. na zajęcia, warsztaty lub organizację spotkań z przedstawicielami różnych grup zawodowych.

Sugerowany rozkład godzin z doradztwa zawodowego w Publicznym Liceum Ogólnokształcącym im. bł. ks. Romana Archutowskiego od roku szkolnego 2024/2025.

KLASA	LICZBA GODZIN W ROKU SZKOLNYM
I	3
II	3
III	3
IV	1

ROZKŁAD MATERIAŁU Z DORADZTWA ZAWODOWEGO W PUBLICZNYM LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM IM. BŁ. KS. ROMANA ARCHUTOWSKIEGO

Zajęcia odbywają się w dwu lub trzygodzinnych blokach tematycznych

Klasa pierwsza

1. Kim jest szkolny doradca zawodowy i jak może mi pomóc w planowaniu kariery?
Cele i zadania doradztwa zawodowego (45 minut).
2. Networking – dlaczego budowa sieci kontaktów jest taka ważna? (2x45 minut).
3. Test predyspozycji zawodowych (45 minut w ramach godziny wychowawczej).

Klasa druga

1. Dlaczego warto uczyć się przez całe życie? (45 minut).
2. Czym są kompetencje miękkie i jak je skutecznie rozwijać? (45 minut).
3. Jak zrobić akwarium, czyli kreatywność w rozwiązywaniu problemów związanych z wyborem ścieżki edukacyjno-zawodowej (45 minut).

Klasa trzecia

1. Rewolucja 4.0 – jak nowe technologie wpłyną na rynek pracy w przyszłości (2x45 minut).
2. Z zawodu jestem rzeźbiarzem w owocach i warzywach, czyli w jakich zawodach będziemy pracować w przyszłości (45 minut).

Klasa czwarta

Do wyboru jeden z dwóch poniższych tematów

1. Jaki zawód będzie najlepszy dla mnie? Spotkanie z przedstawicielem wybranej grupy zawodowej. Wyjście do wybranego przedsiębiorstwa lub zakładu pracy / spotkanie w szkole z przedsiębiorcą
2. Jaki kierunek studiów wybrać? Spotkanie z absolwentami liceum – rozmowa na temat planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej.

Opracował: Paweł Cichocki